Volkskrant (272884)
van: 04.09.2009 Pagina: 22
mediawaarde: 9160.00
cm2: 774.56

INTERVIEW THEATERMAKER ILAY DEN BOER

Vragen opwerpen, kwesties aansnijden

Een regisseur wil Ilya den Boer (23) zichzelf niet noemen, een schrijver ook al niet. 'Ik ben geen Gerardjan Rijnders, ik ben Ilay die wat aan het improviseren is.' Zijn debuut *Eet smakelijk* is onmiddellijk opgepikt: het werd geselecteerd voor het Vlaamse Theaterfestival, en gaat naar Duitsland. Door **Karin Veraart**

Hoe kun je de realiteit injecteren met een kleine dosis fictie? Een kleine interventie plegen, even verwarren, een beetje ontregelen om, uiteindelijk, tot nadenken aan te zetten? En omgekeerd: hoe breng je enige werkelijkheid in je fictie? Daarover gaat het gesprek al snel, dat is een van de dingen die Ilay den Boer wil onderzoeken. Samen met Stichting Nieuwe Helden, een jonge club theatermakers/performers die druk aan de weg timmert; maar zeker ook in zijn eigen werk, in de twee stukken die hij sinds kort op zijn naam heeft staan.

We zitten op het terras van café De Walvis in Brussel, dezelfde plek waar hij pakweg een jaar geleden sprak met Elsemieke Scholte van detheatermaker, een Vlaamse theaterwerkplaats - zijn hoofd boordevol plannen en ideeën. Ga eerst je boekenkast maar eens opruimen, zei zij. Dat is hij gaan doen. En toen ging het heel snel allemaal.

Ilay den Boer (23) zocht en kreeg aansluiting bij het Maastrichtse Huis van Bourgondië, vond vervolgens een begeleider in Eric de Vroedt, maakte twee voorstellingen en werd met zijn eersteling *Eet smakelijk* prompt geselecteerd voor het Vlaamse Theaterfestival. En daar stond het dus, de afgelopen dagen, in Brussel. Vanaf vandaag is het stuk te zien in De Brakke Grond in Amsterdam, in het kader van een uitwisseling met het Nederlandse Theater Festival.

De media pikten het destijds snel op, in hun kielzog kwamen de programmeurs, en inmiddels heeft hij serieuze uitnodigingen om te komen spelen in Duitsland. Fictie of werkelijkheid? Nou ja, een bizarre werkelijkheid, dat was het wel. Overdonderend, benauwend soms ook. Toen de oorlog in Gaza uitbrak net toen *Eet smakelijk* in theater Frascati speelde, bijvoorbeeld. Want de voorstelling gaat over Israël, over Joods zijn, over identiteitsvragen en, onvermijdelijk, over het Israëlisch-Palestijnse conflict. Hij werd uitgenodigd bij *Nova*.

Bij het entreekaartje gaf Den Boer zijn publiek op papier de overwegingen mee om de voorstelling tóch te spelen, toen. En hij voegde een zinsnede toe over Gaza, één die nog steeds in het stuk zit, al zijn die gebeurtenissen inmiddels alweer op de achtergrond geraakt. Maar de complexe situatie in het land waar hij werd geboren uit een Israëlische moeder en een Nederlandse vader, is altijd actueel, en daarover gaat zijn werk.

Ilay den Boer wil vragen opwerpen, kwesties aansnijden, tot discussie oproepen, en vanuit allerlei perspectieven laten zien hoe ingewikkeld het ligt - zonder meteen met antwoorden, oplossingen of standpunten te komen. Omdat dat gewoonweg onmogelijk is. 'De absolute waarheid bestaat niet', zegt hij. En dat wil hij laten zien in wat gaat worden *Het Beloofde Feest*: een serie van zes heel persoonlijke voorstellingen, waarvan *Eet smakelijk* de eerste was, en de tweede, *Janken en schieten*, recentelijk in première ging. Eind volgend seizoen moet het project rond zijn.

'Ik ben geen regisseur', zegt hij, 'regisseren is een ambacht en dat heb ik niet geleerd. Acteur ook niet, performer misschien, maar ook met die aanduiding wordt te achteloos omgegaan. Een maker? Dan wordt al snel aangenomen dat je schrijft, en dat doe ik niet'. Hij lacht. 'Mijn scripts zijn eerder scenario's, scènes die ik op de vloer verder ga uitzoeken. Ik heb *Eet smakelijk* nu uitgeschreven omdat het voor Duitsland moet worden vertaald. Ik zou het je niet te lezen geven, het is hyperlelijk! Ik ben geen Rob de

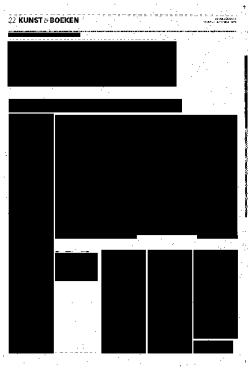

Graaf of Gerardjan Rijnders, ik ben Ilay die wat aan het improviseren is. Maar ik weet precies wat ik wil vertellen en hoe ik daar kom, dat ligt helemaal in het moment.'

In *Eet smakelijk* is het publiek (negentien mensen maximaal) te gast bij een bar mitswa, de traditionele joodse feestmaaltijd ter gelegenheid van de dertiende verjaardag van een jongen, die daarmee de fase van volwassen-zijn ingaat. Tijdens het eten vergeet je geleidelijk dat je toeschouwer bent, en loodst Den Boer je een wereld binnen waar wordt getoost, gesproken, gezongen en gediscussieerd, en waar de emoties hoog kunnen oplopen. 'Ikzelf moet voortdurend knetterscherp blijven.'

'Maar ik wilde zien of ik datgene waarvan ik zo houd binnen de joodse cultuur – binnen dat wat ik 'thuis' noem, een liefdevol samenzijn – kon delen met het publiek. Ik wil het betrekken bij die cultuur, die traditie, die handelingen en ze vanuit die betrokkenheid voorzichtig meetrekken in het ingewikkelde relaas van Israël, waar elke persoonlijke keuze bijna direct ook een politiek statement is.'

En zo ensceneerde hij zijn eigen bar mitswa, in een voorstelling waarin het levensverhaal van zijn moeder centraal staat. In *Janken en schieten* was het zijn oma, het derde deel zal over zijn idealistische vader gaan die in de hippietijd naar een kibboets trok, zijn broertje komt kijken in deel vier, zijn opa in vijf, en in het laatste deel: Ilay zelf. Intiem is het, ja, maar navelstaren mag het niet worden, nooit.

Per deel en afhankelijk van de vorm die het aanneemt, nodigt hij een andere begeleider uit. Zo heeft Eric de Vroedt *Janken en schieten* begeleid. Het was deze regisseur, die met zijn theaterproject *Mightysociety* Den Boer enorm inspireerde. 'Ik zag *Mightysociety2* en begreep toen wat theater kan betekenen in termen van maatschappelijk engagement. Toen ben ik Eric gaan stalken.'

In het laatste deel zal Den Boer eventueel niet meer zelf op de speelvloer staan, in de loop van de serie wil hij leren ook 'aan de kant te zitten' en anderen te regisseren. Om vandaaruit 'droomstukken' te gaan maken, zoals misschien *Ajax* van Sophocles, *Ghetto* van Joshua Sobol: werk dat laat zien 'hoe een conflict, een oorlog, mensen stuk voor stuk kapot maakt.'

Maar het eerstvolgende plan na de reeks is *Het Beloofde Festival*, een uitwisseling in 2012 met Israëlische theatermakers. Iets dergelijks organiseerde hij al eerder, op kleinere schaal. En dat was ongelooflijk leerzaam. 'Waar wij aan het begrip 'noodzaak' bijna geen inhoud kunnen geven, is het in het Israëlische theater van A tot Z aanwezig. Ik ben zo ook iets meer van mezelf gaan begrijpen. Waarom ik zo gek ben geweest om twee jaar een theaterdocentenopleiding te doen, te stoppen, geen opleiding meer te volgen en desondanks steeds dóór te willen en te moeten. En dan valt het uiteindelijk toch allemaal op z'n plek.'

Eet smakelijk, vrijdag, zaterdag en zondag in De Brakke Grond, Amsterdam; brakkegrond.nl; huisvanbourgondie.nl.

'Mijn scripts zijn eerder scenario's, scènes die ik op de vloer verder ga uitzoeken.'

Volkskrant (272884)
van: 04.09.2009 Pagina: 22
mediawaarde: 9160.00
cm2: 774.56

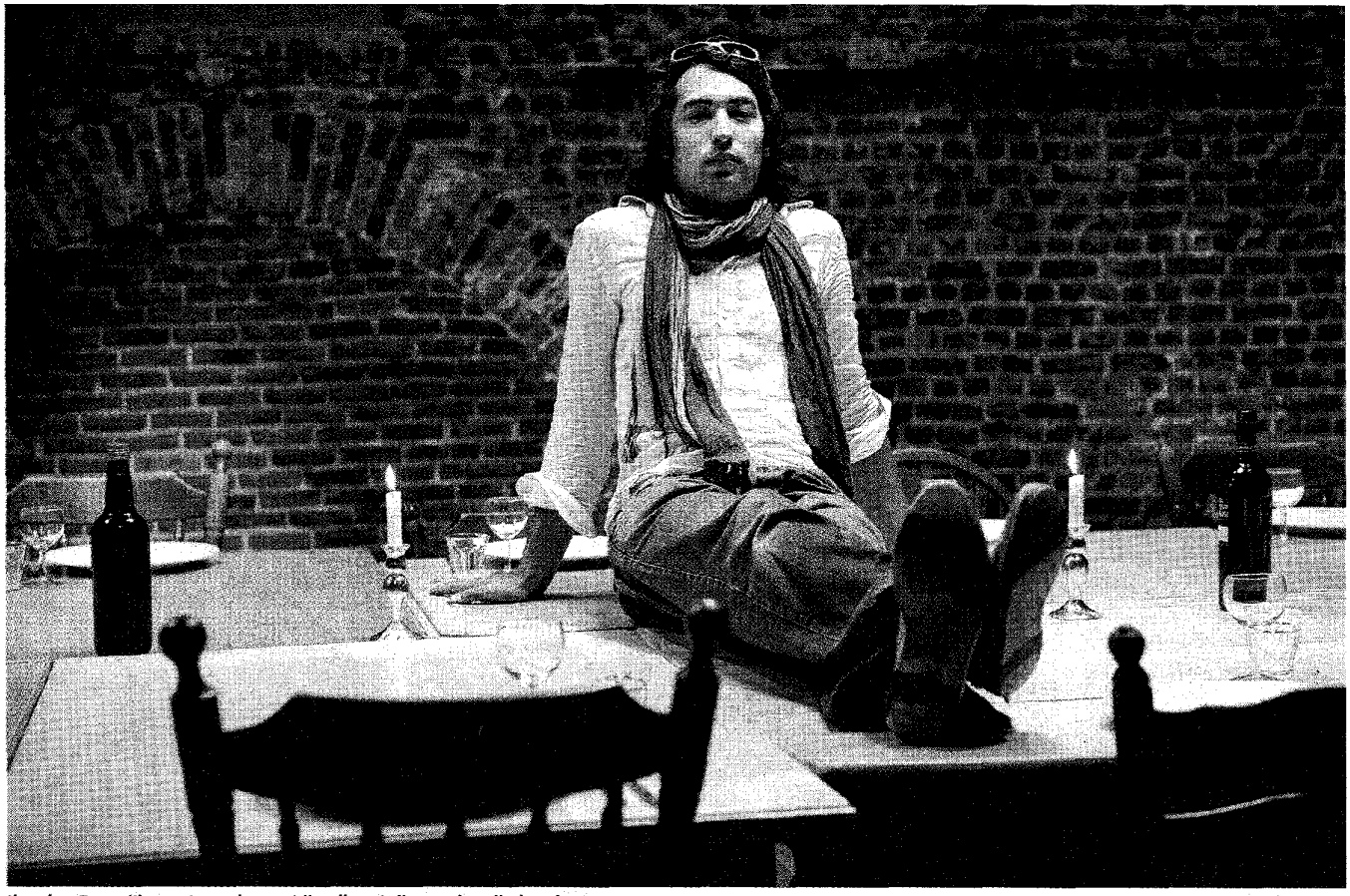

Ilay den Boer: 'Ik weet precies wat ik wil vertellen en hoe ik daar kom.' Marcel van den Bergh / de Volkskrant